

DE FAUNABESCHERMING
van vogelvrij naar kogelvrij

Commissie Milieu, Water en Groen
Van de provincie Drenthe
t.a.v. mevrouw J. Stapert
Postbus 122
9400 AC Assen

PROV. BESTUUR VAN DRENTHE
Nr.
TIJDK - 3 MEI 2005
PLAATS
TOEGELIJK DOOR

Betreft: onterechte verleende aanwijzingen voor het doden van vossen

Amstelveen, 2 mei 2005

Geachte mevrouw Stapert,

Hierbij sturen wij u een kopie van een brief gericht aan Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe.

Wij verzoeken u deze brief onder de aandacht te brengen van de leden van de commissie MWG.

Wij verzoeken de commissie bij deze erop toe te zien dat het college van Gedeputeerde Staten ons verzoek serieus neemt en dat bij het doen van aanwijzingen in de toekomst niet meer wordt gehandeld in strijd met de Flora- en faunawet.

Met vriendelijke groet,

M.w. A.P. de Jong, secretaris

DE FAUNABESCHERMING
van vogelvrij naar kogelvrij

Gedeputeerde Staten van Drenthe
Postbus 122
9400 AC Assen

Betreft: verzoek om intrekking aanwijzingen ex artikel 67 Flora- en faunawet

Amstelveen, 1 mei 2005

Geacht college,

Bij brieven d.d. 20 en 27 april jl. hebt u een tweetal aanwijzingen gedaan (kenmerken: 16/LG/A2/2005003351 en 17/LG/A1/2005003665) ex artikel 67 van de Flora- en faunawet voor het doden van vossen met geweer en kunstlicht. Beide aanwijzingen zijn verleend voor de periode tot respectievelijk 20 en 27 mei 2005. De overweging voor beide aanwijzingen is het voorkomen van schade door vossen aan lammeren. In de aanwijzingen wordt aangegeven dat deze zijn gebaseerd op een generiek advies van het Faunafonds d.d. 28 juli 2004. U komt tot de conclusie dat er op grond van dit advies altijd toestemming kan worden verleend voor het doden van vossen mits er sprake is van een omgeving waar vossen voorkomen en de periode betrekking heeft op lammeren die ouder zijn dan 14 dagen.

Wij wijzen u erop dat dit niet de conclusie kan zijn op basis van het advies van het Faunafonds. In dit advies staat namelijk dat er door een consulent van het Faunafonds moet worden vastgesteld, aan de hand van sporen op het kadaver, of een lam of lammeren die ouder zijn dan 14 dagen inderdaad het slachtoffer zijn geworden van een vos. Vervolgens geeft het Faunafonds aan dat er in ieder geval geen ontheffing (of aanwijzing) kan worden verleend voor schade aan lammeren die jonger zijn dan 14 dagen. In het geval van lammeren die ouder zijn dan 14 dagen zou volgens het Faunafonds wel eventueel ontheffing (of aanwijzing) kunnen worden verleend maar dan pas nadat het eerste lam door vossen is gedood! En om vast te stellen of er sprake is van schade door vossen zal het eerste lam dus door een consulent van het Faunafonds moeten worden gecontroleerd.

In de onderhavige gevallen had er op grond van het advies van het Faunafonds derhalve eerst moeten worden vastgesteld dat er sprake is van minimaal één lam ouder dan 14 dagen dat het slachtoffer is geworden van vossen voordat de aanwijzingen had kunnen worden gedaan. Uit de tekst van de aanwijzing blijkt dat er op dit moment nog

Secretariaat: Amsteldijk Noord 135 1183 TJ Amstelveen

Telefoon (020) 641 07 98 Telefax (020) 647 37 00

Informatie: Telefoon (0317) 31 68 79 Telefax (0317) 31 37 49

Penningmeester: Postgiro 3522188 's-Graveland

DE FAUNABESCHERMING

van vogelvrij naar kogelvrij

geen sprake is van dergelijke 'schade' en blijkt de aanwijzing geheel te zijn gebaseerd op de vrees van de schapenhouder dat zijn lammeren door vossen zouden kunnen worden gedood. Er is dus helemaal niet voldaan aan de voorwaarde zoals door het Faunafonds in haar advies is gesteld.

Dat er nog geen sprake is van schade door vossen aan lammeren ouder dan 14 dagen is overigens logisch. Een vos weegt gemiddeld 6 tot 7 kilogram en het dier vangt uitsluitend kleinere prooien tot maximaal de helft van zijn eigen lichaamsgewicht. De voornaamste prooi van vossen zijn, afhankelijk van de omstandigheden, muizen of konijnen. Een volwassen konijn weegt gemiddeld 1,5 tot 2,5 kilogram. Wanneer door een vos grotere prooien worden gegeten dan gaat het altijd om dode of eventueel stervende exemplaren.

Lammeren wegen na 14 dagen al zo'n 5 tot 6 kilogram. Dat betekent dat lammeren van die leeftijd zo zwaar en weerbaar zijn dat ze niet door vossen zullen worden aangevallen. Bovendien worden lammeren, ook jonger dan 14 dagen, actief door hun moeder beschermd.

Dit alles wordt bevestigd in een experiment dat in 1997 in het Noord-Hollands Duinreservaat is uitgevoerd met schapen, oeien en lammeren, binnen een raster onder permanente observatie van een videocamera. Middels een infrarood camera kon het gehele weiland worden overzien en werden gedurende 24 uur opnamen gemaakt. Uit dit experiment bleek dat gedurende de nachtelijke uren regelmatig vossen in het weiland werden gesignaleerd maar uit de opnamen bleek dat vossen in principe geen belangstelling tonen voor de schapen en hun lammeren ofwel dat de dieren elkaar in feite negeren. Slechts een enkele keer toonde een vos interesse voor een lam zonder overigens aan te vallen. De moederschapen bleken aanwezige vossen bovendien in enkele gevallen actief weg te jagen (bijlage 1).

Alleen pasgeboren, zwakke of zieke lammetjes kunnen eventueel door een vos worden aangevallen. In dat geval gaat het, zoals door het Faunafonds ook wordt aangegeven, om een ondernemersrisico, aangezien de eigenaar deze extra kwetsbare dieren zelf behoort te beschermen.

Het is dan ook niet voor niets dat de president van de rechtbank Arnhem in zijn uitspraak d.d. 23 januari 2002, verwijzend naar twee wetenschappelijke rapporten en gebaseerd op het deskundig advies van de Vereniging Natuurmonumenten die zelf terreinen beheert waar schapen en lammeren grazen, heeft overwogen dat er naar zijn oordeel door vossen in het algemeen geen schade wordt aangericht aan gezonde schapen en lammeren (bijlage 2).

Uit het voorgaande blijkt dat er geen sprake kan zijn (van een dreiging) van belangrijke schade door vossen aangericht aan lammeren. Beide aanwijzingen hadden om die reden nooit mogen worden gedaan. De reden dat wij geen bezwaarschrift hebben ingediend tegen beide aanwijzingen is gelegen in het feit dat de looptijd van beide

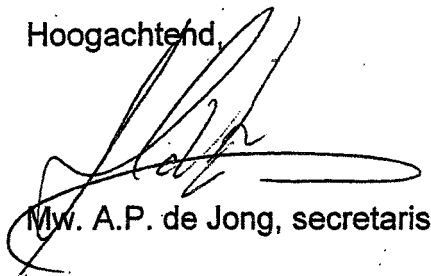
aanwijzingen dermate kort is dat er zeker nooit voor de afloop van deze periode een beslissing op onze bezwaren zal worden genomen en er dus naar aanleiding van onze bezwaren geen heroverweging zal plaatsvinden. En vanwege de relatief korte looptijd is een verzoek om voorlopige voorziening bij de rechtbank ook geen optie. Onze ervaring leert dat een zitting bij een rechtbank op zijn vroegst binnen twee à drie weken na indienen van het verzoek kan worden ingepland.

Aangezien ons geen andere weg openstaat, verzoeken wij u bij deze beide aanwijzingen per direct ambtshalve in te trekken.

Graag vernemen wij zo spoedig mogelijk van u of u bereid bent aan ons dringende verzoek gehoor te geven.

In afwachting van uw reactie, teken ik.

Hoogachtend,

Mw. A.P. de Jong, secretaris

C.C. Provinciale Staten

Vossen in het Noord-Hollands
Duinreservaat en omgeving
in de periode 1995-1998

Alterra-rapport 197, ISSN 1566-7197

REFERAAT

Vossen in het Noord-Hollands Duinreservaat en omgeving in de periode 1995-1998. 2000. Wageningen, Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte. Alterra-rapport 197. 128 blz. 39 fig.; 15 tab.; 92 ref.

In opdracht van de NV PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland werd in de periode 1995-1998 onderzoek gedaan naar de ecologie van de vos in het Noord-Hollands Duinreservaat en omgeving. Het rapport gaat in op de aantallen, de reproductie en de home-range van de vossen. Daarnaast worden de resultaten vermeld van onderzoek naar de voedselkeus en worden de resultaten vergeleken met een vertelbaar onderzoek dat werd uitgevoerd in de jaren '80. De belangrijkste bevindingen waren een toename van de aantallen vossen in het duingebied en in de polders grenzend aan het duin. Konijnen vormen in beide onderzoeken het stapelvoedsel voor vossen. De relatie met de bodembroeders wordt uitvoerig belicht. Naast predatie door vossen hebben deze, weidevogels inclusief, veel te lijden gehad van veranderingen in het grondgebruik over de afgelopen 20 jaar.

Trefwoorden: bodembroeders, Noord-Hollands Duinreservaat, schadeproblematiek, vos

Dit rapport kan worden geciteerd als:

NV PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland 2000. *Vossen in het Noord-Hollands Duinreservaat in de periode 1995-1998.*
Alterra rapportnr: 197

ISSN 1566-7197

Dit rapport kunt u bestellen door NLG 85241 over te maken op banknummer 36 70 54 612 ten name van Alterra, Wageningen, onder vermelding van Alterra-rapport 197. Dit bedrag is inclusief BTW en verzendkosten.

© 2000 Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte,
Postbus 47, NL-6700 AA Wageningen.
Tel.: (0317) 474700; fax: (0317) 419000; e-mail: postkamer@alterra.wag-ur.nl

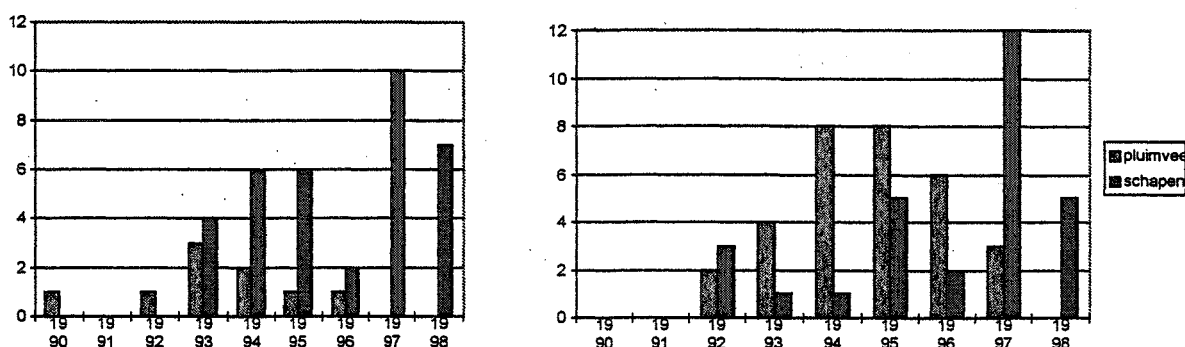
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Alterra.

Alterra aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Alterra is de fusie tussen het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN) en het Staring Centrum, Instituut voor Onderzoek van het Landelijk Gebied (SC). De fusie is ingegaan op 1 januari 2000.

8 Vos en schapen

Er wordt in het navolgende alleen aandacht besteed aan officieel geregistreerde en gedocumenteerde meldingen van dode lammeren en schapen, gericht op het verkrijgen van een vergoeding (Bijlage 3). Deze officiële meldingen betreffen schademeldingen die of zijn ingediend bij de Noord-Hollandse Wildschade Commissie (Wico; Fig. 37). De meldingen zijn afkomstig uit een brede strook grenzend aan het duin, maar per jaar concentreren de schadegevallen zich veelal rond enkele gebieden: in 1993 rond Castricum, in 1995 rond Limmen en in 1997 in de omgeving van Bergen/Schoorl.

Figuur 37. Het aantal schademeldingen in de periode 1990-1998 gemeld bij Wico. Bij pluimvee zijn tevens sierpluimvee, ganzen en fazanten meegeteld.

Het beeld is grillig en zeker onvolledig. Bij schade aan pluimvee worden gemiddeld 15.5 exemplaren, bij schade aan schapen worden gemiddeld 1.5 exemplaren per geval als gedood opgegeven. Er werden bij de Wico 23 stuks gedode lammeren en 28 stuks gedode schapen gemeld.

8.1 Vossen en schapen: een experiment

Om meer inzicht te krijgen in de rol die vossen zouden kunnen spelen bij schade aan schapen, is medio 1997 een experiment uitgevoerd met schapen binnen een raster onder permanente observatie van een videocamera. Het experiment is uitgevoerd, binnen het duingebied, bij Zeeveld ten noorden van Bakkum aan de rand van het NHD. Gekozen werd voor schapen van het ras Texelaar, het meest algemene ras in deze regio.

8.1.1 Methode

Op een perceel cultuurgrasland van ca 0.5 ha, omgeven oor bos en duin en gelegen in de binnenduinrand ten noorden van Bakkum, werden acht schapen geplaatst. Van 22 april tot 19 mei drie ooiën en vijf lammeren, de laatste bij de start van het experiment ongeveer twee weken oud. Op 19 mei werden de lammeren vervangen door vier nieuwe: twee van een week oud, één ouder dan een week en één ongeveer twee weken oud. Deze groep werd geobserveerd tot 25 juni. Na verwijdering van alle schapen en lammeren werd op 29 juli een dood lam van 7 kg in het weiland gelegd om de reactie van vossen te bestuderen.

Middels een infrarood camera kon het gehele weiland worden overzien. Met behulp van 'time-lapse' opnamen was het mogelijk 24 uur op één videoband vast te leggen. De banden werden dagelijks verwisseld en afgekeken om activiteiten van zowel schapen als vossen te registreren. Indien sprake was van bezoek van vossen werden begintijd, duur en activiteit van vos en schapen genoteerd. Wanneer binnen tien minuten van een waarneming opnieuw een vos werd gezien, is deze niet als tweede vos in de registratie meegenomen. De kans is namelijk groot dat het hierbij om hetzelfde exemplaar gaat.

8.1.2 Resultaten

Op 29 van de 65 dagen die het experiment met levende schapen en lammeren duurde, werden in totaal 37 keer vossen geregistreerd, met name tussen half elf 's avonds en half vier 's nachts. Overdag werd geen enkele vos waargenomen (Tabel 12).

Tabel 12. Aantal geregistreerde vossenbezoeken in de loop van het etmaal in de periode 22 april - 25 juni 1997.

Tijdstip (uur)	20-21	21-22	22-23	23-00	00-01	01-02	02-03	03-04	04-05	05-06
N vosbezoek	0	2	9	6	3	6	5	3	3	0

In de meeste gevallen werd één vos per nacht en per waarneming geregistreerd. Één keer waren twee vossen vrijwel gelijktijdig op het veld aanwezig en tweemaal zijn drie vossen gedurende een etmaal waargenomen. In welhaast alle gevallen waren de betrokken vos(sen) niet langer dan één minuut in de wei aanwezig.

Belangwekkende uitkomsten van het experiment waren:

- geen van de schapen of lammeren werd aangevallen door een vos. Het verschijnen van een vos leidde nooit tot paniek. Wel was er incidenteel sprake van een schrikreactie van zowel vos als schaap of lam, bij plotseling verschijnen of onverwachte bewegingen;
- twaalf keer werd vastgesteld dat een schaap in de richting van een de vos liep en in acht van die gevallen verjaagde het schaap, soms vergezeld door het lam, de vos;

- twee keer werd een duidelijke interesse waargenomen van een vos in een lam. Eén keer werd het lam hierbij enkele meters achtervolgd, totdat het weer dichtbij de ooi kwam.

In de eerste nacht waarin het dode lam in het weiland lag (29/30 juli) verschiene twee vossen, die of het lam niet opmerken of er geen interesse voor hadden. In de tweede nacht kluift een vos aan de hoeven van de achterpoten van het lam en in de derde nacht wordt het lam tussen 01:00 en 06:00 uur in zijn geheel door twee tot drie vossen opgegeten.

vossenterritorium tussen de 5 en 40 stuks en werd geen duidelijke aanwijzing gevonden dat de oppervlakte van zo'n vossenterritorium samenhangt met de dichtheid van het aantal konijnenholen. Wel bevatte van twee nader onderzochte territoria, het territorium met de hoogste aantallen vossen ook de hoogste aantallen konijnen.

Dat er minder konijnen komen kan samenhangen met de toename van het aantal vossen in het gebied, maar ook met ziekten (myxomatose, VHS) of veranderingen in het habitat. De sterke daling van het aantal konijnen in de jaren vijftig in het gehele Nederlandse duingebied, werd veroorzaakt door myxomatose. Vossen waren er nog niet. Wel was het gevolg dat lokaal een sterke vergrassing en verstruiking van het duin optrad en dat het areaal korte, grazige vegetaties afnam (Boersma 1996; Olf & Boersma 1998).

10.8 Vos en schaap

Normaliter sterft in de eerste drie levensmaanden sterft normaliter 13% van de lammeren. De daaropvolgende periode tot volwassenheid sterft 2 à 3%. Bij volwassen schapen is de totale uitval op jaarbasis 4 à 5% (med. IKC-Landbouw). In dit licht en afgezet tegen het aantal schapen en lammeren in het betrokken gebied tussen de A9 en het duin, ca. 20.000 stuks, is het aantal meldingen, ca. 12 claims per jaar, gering.

Van belang in relatie tot voorliggend onderzoek is de sterfte onder volwassen schapen als gevolg van verwentelen. Als een schaap verwenteld is, dat wil zeggen op de rug ligt en niet meer in staat om overeind te komen, kan het 2 tot 10 uur duren alvorens het dier sterft, meestal als gevolg van een te beperkte bloedcirculatie. De langere periode van 10 uur geldt vooral voor dieren die een relatief leeg maagdarmkanaal hebben. Wellicht speelt ook een rol of het dier is ingeënt tegen een *Clostridium*. De giftige stoffen die door die ziekteverwekker geproduceerd worden doen de vaten vernauwen. Een niet ingeënt dier met een volle pens kan bij warm weer binnen enkele uren sterven. In het bijzonder het ras Texelaar, het meest gehouden ras in Noord-Holland, is in dit verband erg kwetsbaar vanwege hun extra brede rug (mond. med. Piet Vellema, Gezondheidsdienst voor Dieren en M. Huijser en J. Verkaik, Praktijkonderzoek Veehouderij PV-Lelystad).

Uit voorliggend onderzoek bleek dat schapen en lammeren enerzijds en vossen anderzijds, indifferent gedrag ten opzichte van elkaar kunnen vertonen. Soms echter jagen schapen vossen weg en soms lijkt de vos te jagen op een lam. In dit laatste geval lijkt het gedrag van de ooi van belang om predatie van het lam te voorkomen. Een dood lam, zonder ooi, dat door vossen wordt aangetroffen, werd in zijn geheel in een paar uur tijd geconsumeerd. Al dit soort activiteiten vonden 's nachts plaats.

Ofschoon uit onderzoek in Schotland is gebleken dat vossen het vooral voorzien hebben op het eten van aas, ofwel reeds dode schapen of lammeren (Hewson, 1984), blijken vossen in Australië zich incidenteel te specialiseren op het doden van schapen (Alexander *et al.* 1967). Uit de videoregistratie van voorliggend onderzoek blijkt dat het gedrag van de ooi een belangrijke rol speelt om predatie van een lam te voorkomen. Dit

blijkt ook uit ander onderzoek (Alexander *et al.* 1967; Mann 1968). Op het eerste gezicht lijkt de verhouding van de bij de Wico dood gemelde dieren: 23 stuks lammeren en 28 stuks schapen, vreemd, omdat het aannemelijk is dat een lam eerder ten prooi valt aan een vos dan een volwassen schaap (Alexander *et al.* 1967; Mann 1968). De verklaring zit hem waarschijnlijk deels in het feit dat schapen op stal aflammeren en dat de lammeren daar een paar weken verblijven en zo predatie ontlopen (Alexander *et al.* 1967; Mann 1968; Rowley 1969). In situaties waarin aflammeren in het veld plaatsvindt, varieert de fractie lammeren die door vossen wordt gepredeerd, van minder dan 1% (US, Robel 1981), tot 3% (Schotland, Hewson & Verkaik 1981; Hewson, 1984; 1985) en 12% (Australië, Mann 1968). De hoogte van de predatiedruk van vossen op schapen en lammeren hangt echter niet alleen samen met het aanbod aan lammeren en schapen, maar ook met factoren als het aantal aanwezige vossen en het voorhanden zijn van alternatieve prooien. Is dit laatste maar beperkt het geval, dan kan dit leiden tot een verhoogde predatiedruk op lammeren (Hewson, 1985).

Het verkrijgen van sluitend bewijs van predatie van vossen op schapen en lammeren is, met uitzondering van ondersteuning door directe observaties, vrijwel onmogelijk. De vraag of de vos het dier ook werkelijk doodde of reeds (ge)dood aantrof, blijft in de meeste gevallen dan ook onbeantwoord en wordt ook niet beantwoord door deze studie. Ook de criteria die door de Wico worden gehanteerd, zijn in dit opzicht discutabel (Bijlage 3). Aan de hand van het schadebeeld lijkt het aannemelijk dat de volwassen schapen die verwondingen van vossen opliepen, alle verwenteld waren.

Omdat het sterfproces enkele uren kan duren, lijkt het mogelijk dat vossen een levend schaap dat op zijn rug ligt prederen. Of dat ook echt vaak gebeurt zo is weten we niet. Onderzoek aan kadavers kan voor een deel de vragen beantwoorden. Niettemin is het feit dat de dieren zich blijkbaar niet zelfstandig kunnen redden natuurlijk de kern van het probleem. Op het moment dat ze op hun rug liggen zijn ze in feite al ten dode opgeschreven tenzij de mens ingrijpt.

10.9 Zoönosen

Onderzoek heeft uitgewezen dat de vossen in Noord-Kennemerland niet besmet zijn met de lintwormen *Echinococcus* en *Trichinella*. De ziekte van Lyme wordt veroorzaakt door besmetting met de bacterie *Borrelia burgdorferie*. De bacterie is weliswaar aanwezig in de omgeving van het NHD (De Boer 1991; Nohlmans *et al.* 1990), maar de bijdrage van de vos aan de overdracht van de ziekte van Lyme is onduidelijk. Besmetting met rabiës is eveneens niet in Noord-Kennemerland vastgesteld. Op dit moment kan de vos derhalve in deze regio niet als een bedreiging voor de volksgezondheid gekwalificeerd worden.

Gezien het voorkomen in Nederland en de ernst van besmetting met *Echinococcus* en rabiës is een periodieke monitoring van de vossenpopulatie echter raadzaam (Van der Giessen *et al.* 1998). Om in het geval dat rabiës wordt geconstateerd niet achter de feiten aan te lopen dient nu reeds een plan voor de vaccinatie van besmette dieren opgesteld te worden.

**Rechtbank Arnhem
Sector Bestuursrecht**

Reg.nrs.: Awb 01/2159 (hoofdzaak) en Awb 01/2160 (vovv)

UITSPRAAK

van de president ingevolge artikel 8:86, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) in het geding tussen:

Vereniging Wildbeheereenheid Bommelerwaard, statutair gevestigd te Zaltbommel, verzoekster,

en

de Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te 's-Gravenhage, verweerder,

alsmede

Stichting De Faunabescherming, statutair gevestigd te Amstelveen, partij ex artikel 8:26 van de Awb.

1. Procesverloop

Bij besluit van 22 juni 2001 heeft verweerder aan verzoekster vergunning verleend om op de gronden in het werkgebied van verzoekster, gelegen in de gemeenten Maasdriel en Zaltbommel, voor het doden van vossen gebruik te maken van geweer en kunstlicht, zulks voor de periode van 22 juni 2001 tot 1 april 2002.

Tegen dit besluit (verder: primair besluit) heeft Stichting De Faunabescherming bezwaar gemaakt bij verweerder.

Bij besluit van 3 augustus 2001 heeft verweerder de bezwaren gegrond verklaard en de bij primair besluit verleende nachtjachtvergunning ingetrokken.

Bij uitspraak van 10 september 2001 (reg.nrs. Awb 01/1514 en Awb 01/1515) heeft de president van deze rechtbank, gebruikmakende van zijn bevoegdheid ex artikel 8:86, eerste lid, van de Awb, het door verzoekster tegen dit besluit ingestelde beroep gegrond verklaard, het besluit vernietigd en bepaald dat verweerder een nieuw besluit op bezwaar dient te nemen. Voorts is het door verzoekster ingediende verzoek om voorlopige voorziening, gezien deze beslissing in de hoofdzaak, afgewezen.

Bij besluit van 6 november 2001 heeft verweerder de bezwaren opnieuw gegrond verklaard.

Tegen dit besluit (verder: bestreden besluit) heeft mw. mr. H.A.M. Lamers, werkzaam bij DAS Rechtsbijstand te Amsterdam, bij schrijven van 4 december 2001 namens verzoekster beroep ingesteld bij de rechtbank. Bij schrijven van gelijke datum is tevens de president verzocht een voorlopige voorziening te treffen.

Verweerder heeft op 13 december 2001 een verweerschrift ingediend.

Het verzoek is behandeld ter zitting van 21 december 2001, waar verzoekster zich heeft laten vertegenwoordigen door de heren B.J. van Willigen, voorzitter, en W. Verhagen, secretaris, bijgestaan door mw. mr. Lamers voornoemd. Namens verweerder is verschenen mw. mr. J.M. Hagoort, werkzaam bij de Afdeling Juridische Zaken van het Agentschap LASER, en namens Stichting De Faunabescherming is verschenen mw. A.P. de Jong, secretaris.

2. Overwegingen

Ingevolge artikel 8:81, eerste lid, van de Awb kan, indien tegen een besluit bij de rechtbank beroep is ingesteld dan wel, voorafgaande aan een mogelijk beroep bij de rechtbank, bezwaar is gemaakt of administratief beroep is ingesteld, de president van de rechtbank die bevoegd is of kan worden in de hoofdzaak, op verzoek een voorlopige voorziening treffen indien onverwijlde spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist.

Ingevolge artikel 8:86, eerste lid, van de Awb kan de president indien het verzoek, bedoeld in artikel 8:81 van de Awb, wordt gedaan indien beroep bij de rechtbank is ingesteld en de president van oordeel is dat na de zitting bedoeld in artikel 8:83, eerste lid, van de Awb nader onderzoek redelijkerwijs niet kan bijdragen aan de beoordeling van de zaak, onmiddellijk uitspraak doen in de hoofdzaak.

De president is van oordeel dat laatstbedoelde situatie zich in de onderhavige zaak voordoet.

Ten aanzien van de hoofdzaak

Nu het ingevolge de artikelen 22, eerste, tweede en vierde lid, en 26, eerste lid, aanhef en onder e, van de Jachtwet verboden is om tussen zonsondergang en zonsopgang met behulp van kunstlicht te jagen op vossen, is daarvoor een vergunning als bedoeld in artikel 53 van de Jachtwet vereist.

In het eerste lid, aanhef en onder c, van laatstgenoemd artikel is bepaald dat de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, indien er naar zijn oordeel geen andere bevredigende oplossing bestaat dan het bejagen van wild, ter voorkoming van belangrijke schade aan vee vergunning kan verlenen om met

afwijking van de voorschriften bij of krachtens deze wet gegeven te jagen op wildsoorten.

Bij de gebruikmaking van voornoemde discretionaire bevoegdheid hanteert verweerder het - niet onjuist of onaanvaardbaar te achten - beleidsmatige uitgangspunt dat eerst dan een vergunning wordt verleend, indien er geen andere bevredigende middelen bestaan waarmee wildschade kan worden voorkomen of bestreden, waarbij als cumulatieve voorwaarden voor vergunningverlening gelden dat (weergegeven voor zover hier van belang):

- a. belangrijke schade optreedt of te verwachten is;
- b. (...);
- c. ook overigens de middelen die de grondgebruiker kan aanwenden - andere dan het geweer - niet baten;
- d. (...).

Blijkens het bestreden besluit volhardt verweerder in zijn - ook aan het besluit van 3 augustus 2001 ten grondslag liggende - standpunt dat in dit geval niet wordt voldaan aan de in de wet en het beleid neergelegde voorwaarden voor verlening van een nachtjachtvergunning.

Gezien eerdergenoemde uitspraak van 10 september 2001 dient in de onderhavige procedure vooral te worden beoordeeld of het bestreden besluit - anders dan het besluit van 3 augustus 2001 - wordt gedragen door een deugdelijke motivering (artikel 7:12, eerste lid, van de Awb). De president beantwoordt deze vraag om de hiernavolgende redenen bevestigend.

Wat betreft het bestaan van alternatieve middelen ter voorkoming van schade aan pluimvee onderschrijft de president allereerst hetgeen op dit punt in de uitspraak van 10 september 2001 reeds is overwogen, te weten dat met verweerder gezegd kan worden dat van een pluimveehouder (als dhr. G. Maas te Aalst) in redelijkheid mag worden verwacht dat een afrastering wordt geplaatst die, bijvoorbeeld door middel van het aanbrengen van een hoek aan de bovenzijde, daadwerkelijk "vosbestendig" is.

Vervolgens constateert de president dat verweerder, nu zulks uit het bestreden besluit noch uit het verhandelde ter zitting valt op te maken, kennelijk niet langer van mening is dat alternatieve middelen ook voorhanden zijn waar het gaat om schapen en lammeren. Blijkens het bestreden besluit stelt verweerder zich thans eerst en vooral op het standpunt dat het onwaarschijnlijk is dat vossen predatie plegen op gezonde schapen en lammeren. Ter onderbouwing hiervan heeft verweerder een in 1999 opgesteld rapport ingebracht van het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek te Wageningen ("Ruim baan voor de vos. Gevolgen voor grote natuurgebieden en het landelijk gebied."), alsmede een in 2000 opgesteld rapport van Alterra, Research Instituut voor de Groene Ruimte te Wageningen ("Vossen in het Noord-Hollands Duinreservaat en omgeving in de periode 1995-1998"). Tevens heeft verweerder informatie ingewonnen bij onder meer de Vereniging Natuurmonumenten, die zelf een aantal terreinen beheert waarop onder andere schapen en lammeren grazen.

Naar het oordeel van de president moet het er, gezien de inhoud van voormelde rapporten en gelet op de zijdens de Vereniging Natuurmonumenten verstrekte informatie, voor worden gehouden dat vossen in het algemeen geen schade toebrengen aan gezonde schapen en lammeren. Zo vossen al enige schade toebrengen aan (gezonde) schapen en lammeren, is de president van oordeel dat, gelet op het incidentele karakter hiervan, geen sprake is van belangrijke schade. Hetzelfde geldt voor schade aan zieke of verzwakte schapen en lammeren en voor schade aan verwentelde schapen. Uit voornoemde rapporten komt naar voren dat het om incidentele gevallen gaat, zodat onvoldoende aannemelijk is dat sprake is van belangrijke schade in de zin van artikel 53 van de Jachtwet.

Het voorgaande laat bovendien onverlet dat met betrekking tot zieke of verzwakte schapen en lammeren van een schapenhouder in redelijkheid mag worden verwacht dat hij deze dieren, ter voorkoming van door vossen veroorzaakte schade, ophokt of anderszins bescherming biedt. Voorts mag van een schapenhouder worden verwacht dat hij regelmatig controleert of sprake is van verwentelde schapen.

Ten aanzien van hetgeen door verzoekster naar voren is gebracht aangaande - beweerdelijk door vossen veroorzaakte - schade aan containerplanten van Kwekerij De Liesvelden te Brakel, stelt de president vast dat onvoldoende is gebleken dat verweerder ten tijde van het nemen van het bestreden besluit hiervan op de hoogte was c.q. had moeten zijn. Mitsdien kan bedoeld schadegeval, nu moet worden aangenomen dat verweerder bij het nemen van het bestreden besluit hiermee geen rekening heeft kunnen houden, geen rol spelen bij de beoordeling van het onderhavige beroep. Mocht verzoekster menen dat het schadegeval in kwestie alsnog tot verlening van een nachtjachtvergunning moet leiden, dan staat het haar vrij een hierop gerichte (hernieuwde) aanvraag bij verweerder in te dienen.

Tot slot overweegt de president dat het feit dat verweerder in voorgaande jaren jaarlijks nachtjachtvergunningen aan verzoekster heeft verleend niet per definitie met zich brengt dat ook thans een dergelijke vergunning moet worden afgegeven. In dit kader verdient opmerking dat verweerder zijn gewijzigde inzicht aangaande de vraag of in het onderhavige geval aan de in de wet en het beleid neergelegde voorwaarden voor vergunningverlening wordt voldaan, thans voldoende heeft onderbouwd.

Gelet op het vorenoverwogene komt de president tot de slotsom dat het beroep ongegrond is.

De president acht geen termen aanwezig om toepassing te geven aan artikel 8:75, eerste lid, van de Awb.

Ten aanzien van het verzoek om voorlopige voorziening

Gegeven de hierna weer te geven beslissing in de hoofdzaak, bestaat er in dit geval geen aanleiding tot het treffen van een voorlopige voorziening als bedoeld in artikel 8:81 van de Awb.

De president acht termen aanwezig om te bepalen dat het door verzoekster met betrekking tot het verzoek om voorlopige voorziening gestorte griffierecht ten bedrage van EUR 218,27 aan haar wordt gerestitueerd.

Beslist wordt als volgt.

3. Beslissing

De president,

Ten aanzien van de hoofdzaak

verklaart het beroep ongegrond.

Ten aanzien van het verzoek om voorlopige voorziening

- wijst het verzoek om voorlopige voorziening af;
- bepaalt dat de griffier het door verzoekster betaalde griffierecht ad EUR 218,27 aan haar restitueert.

Aldus gegeven door mr. M.E. Sniijders, fungerend president, en in het openbaar uitgesproken op 28 december 2001, in tegenwoordigheid van mr. K.A.M. van Hoof als griffier.

De griffier,

De president,

Tegen deze uitspraak, voor zover het betreft de hoofdzaak, staat binnen zes weken na de dag van verzending hiervan voor belanghebbenden hoger beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA 's-Gravenhage. Hoger beroep staat niet open voor zover is beslist op het verzoek om voorlopige voorziening.

Verzonden op: 23 JAN. 2002

Voor copie conform.
De griffier van de
Rechtbank te Arnhem.